

Zajímavé dvojhnízdo

An unusual case of 'double-nesting'

Josef Chytil

Ornitologická stanice Muzea Komenského v Přerově, Bezručova 10, 750 02 Přerov; chytil@prerovmuzeum.cz

Chytil J. 2020: Zajímavé dvojhnízdo. / *An unusual case of 'double-nesting'*. Zprávy MOS 78: 48–50.

Článek popisuje nález nezvyklého dvojhnízda, postaveného na společném základě zřejmě dvěma rozdílnými druhy ptáků. Jedno z hnízd bylo použito (a úspěšně vyvedeno) zvonkem zeleným (*Chloris chloris*), autorem druhého hnízda je neurčený ptačí druh.

This article describes an unusual double-nesting where two nests of (probably) two species were constructed on one spot. One clutch, of European Greenfinch (Chloris chloris) hatched while the second (species unknown) did not.

Keywords: double-nesting, European Greenfinch

V ornitologické literatuře existuje více popisů „dvojhnízd“ u rozdílných druhů, většinou se ale jedná o nástavbu nového hnízda na starý základ původního hnízda (NEMES ET AL. 2015). V této práci je zmíněna stavba hnízda typu „double-decker“, podle známých dvoupodlažních autobusů v Londýně, u lesňáčka modropláštíkového (*Setophaga cerulea*). Jiný případ „dvojhnízda“ popisuje HYEM (1929), kdy pár střízlíkovců žlutokostřecových (*Acanthiza chrysorrhoa*) vystavěl hnízdo uvnitř vyvedeného hnízda amadiny diamantové (*Stagonopleura guttata*). Podobný případ zmiňují BENSOUILAH ET AL. (2014), kdy samice zvonka zeleného „adoptovala“ (a dostavěla) vyvedené hnízdo zvonohlíka zahradního (*Serinus serinus*). Jiné „dvojhnízdo“ popisuje WALL (1958); v tomto případě se jednalo o dvě hnízda lasoleta lesního (*Artamus cyanopterus*) v těsné blízkosti (ve vzdálenosti pouhého jednoho palce, tedy ca 2,5 cm); z nichž pouze jedno bylo využito ke hnízdění, zatímco druhé bylo využíváno jako „odpočinkové“ pro jedince neinkubujícího snůšku. Některé literární tituly mohou vést k omylu – např. BROWN (1950) nepopisuje dvojhnízdo ve smyslu tohoto článku, ale současnou stavbu dvou hnízd jedním párem pávíků černobílých (*Rhipidura leucophrys*) na dvou paralelních větvích téhož stromu, ve vzdálenosti 10 cm od sebe. V případě

tyrana západního (*Tyrannus verticalis*) šlo ještě o jiný případ „dvojhnízda“, a sice nastavení starého hnízda novým hnízdním materiálem (HUNTER 1915 in BERGIN 1997). Cíleně staví „dvojhnízda“ jako ochranu násady proti predátorům živícími se ptačími vajíčky (jedna z teorií) někteří zástupci australského rodu *Acanthiza* (střízlíkovci). Horní část stavby tvoří perfektně vystavěné hnízdo s kotlinkou, zatímco vlastní hnízdo s vejci je skryto pod ním v jakémsi suterénu (VESELOVSKÝ 2001, GREGORY 2020).

Na konci července 2019 jsme byli upozorněni na nález zajímavého „dvojhnízda“. Hnízdo bylo nalezeno v zahradě rodinného domku v Bílé Lhotě (mezi městy Litovel a Mohelnice, Olomoucký kraj) č. p. 49 na vyšší jabloni, která byla silně porostlá břechtanem, ve výšce asi 1 m v hustých větvích. Dvojhnízdo bylo nalezeno a odebráno dne 26. 7. 2019 při stříhání větvi tohoto hustě zarostlého stromu. Obě hnízda pocházejí pravděpodobně (?) od dvou rozdílných druhů; přesto je základ tohoto dvojhnízda spletený dohromady do výšky téměř 10 cm (Obr. 1). Z toho základu se odklánějí zmíněná hnízda na opačné strany zhruba pod úhlem 55°. První hnízdo (A; Obr. 2) je vystavěno z vnější strany z hrubších stonků trav, vnitřní strana je tvořena tenkými suchými stonky a kořínky travin, mezi které jsou jednotlivě vpleteny

zvířecí chlupy. V kotlince jsou dva nepatrné (1 mm) zbytky bělavých skořápek. Pouze na dvou místech v koruně hnízda jsou dva malé kousky zvířecí srsti tmavě šedé barvy. Vnější průměr hnízda je 115 mm, vnitřní 54 mm. Hnízdo zcela jistě nebylo vyvedeno ani v něm nebylo zastláno jiné vejce (viz dále). Druhé hnízdo (B; Obr. 3) je zvenčí tvořeno také silnějšími stonky travin, které ale rychle přecházejí v poměrně

silnostěnnou stavbu ze zvířecí srsti s jednotlivými vpletenými ptačími pery. Vnější průměr hnízda je 98 mm, vnitřní 62 mm. V hnízdní kotlince jsou zbytky skořápek pěnkavovitého ptáka, z nichž ten největší (tupý konec vejce) umožnil prakticky jisté určení druhu: zvonek zelený (*Chloris chloris*). Určení bylo provedeno na základě konzultace s odborníky i porovnáním s bohatým sbírkovým materiálem

Obr. 1. / Fig 1: Celkový pohled na dvojhnízdo. / The complete view on double-nest. Foto J. Chytil.

Obr. 2. / Fig 2: Pohled na první hnízdo (A). / View on the first nest (A). Foto J. Chytil.

ORNIS (36 snůšek zvonek zelený, 21 snůšek konopka obecná (*Linaria cannabina*) – ta jediná přicházela ještě v úvahu). Zbytek skořápky svědčí pro zvonka zeleného jak celkovým zbarvením i velikostí, tak i tvarem a velikostí skvrn. Toto hnízdo bylo s největší pravděpodobností úspěšně vyvedeno (stav kotlinky, zbytky skořápek ve výstelce, prach z toulců per, zbytky trusu).

Další možné vysvětlení původu dvojhnízda je naklonění původní stavby (hnízdo A) a vystavění náhradního hnízda B na stejném základu. Tato možnost se jeví jaké méně pravděpodobná, stavba hnízda spíše odpovídá dvěma rozdílným druhům, z nichž hnízdo B bylo zřejmě postaveno na sesunutém základu hnízda A.

Děkuji doc. K. Weidingerovi a dr. Karlovi Pithartovi za podnětné připomínky k rukopisu.

LITERATURA:

BENSOULAH T., BRAHMIA H., ZERAOLA A., BOUSLAMA Z. & HOUHAMDI M. 2014: Breeding biology of the European Greenfinch *Chloris chloris* in the loquat orchards of Algeria (North Africa). *Zoology and Ecology*, 24(3): 199–207.

BERGIN T. M. 1997: Nest reuse by Western Kingbirds. *Wilson Bull.* 109 (4): 735–737.

BROWNA. G. 1950: Double nest-building of Willie Wagtail. *Emu*, 50(1): 63–64.

GREGORY P. 2020: Yellow-rumped Thornbill (*Acanthiza chrysorrhoa*), version 1.0. In: *Birds of the World* (J. del Hoyo, A. Elliott, J. Sargatal, D. A. Christie, and E. de Juana, Eds). *Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA*.

HUNTER J. 1915: Double nest of Arkansas Kingbird. *Condor*, 7: 53.

HYEM E. L. 1929: Thornbill's double nest. *Emu*, 29(4): 303.

NEMES C. E., ISLAM K. & PIRTLE D. M. 2015: First documentation of a "Double-Decker" Cerulean Warbler (*Setophaga cerulea*) nest. *The Wilson Journal of Ornithology*, 127(3): 534–538.

VESELOVSKÝ Z. 2001: *Obecná ornitologie*. Academia, Praha.

WALL L. E. 1958: A 'double nest' of the Dusky Wood-swallow. *Emu*, 58(3): 246.

Obr. 3. / Fig 3: Pohled na druhé hnízdo (B). / View on the second nest (B). / Foto J. Chytil.